

Област Благоевград

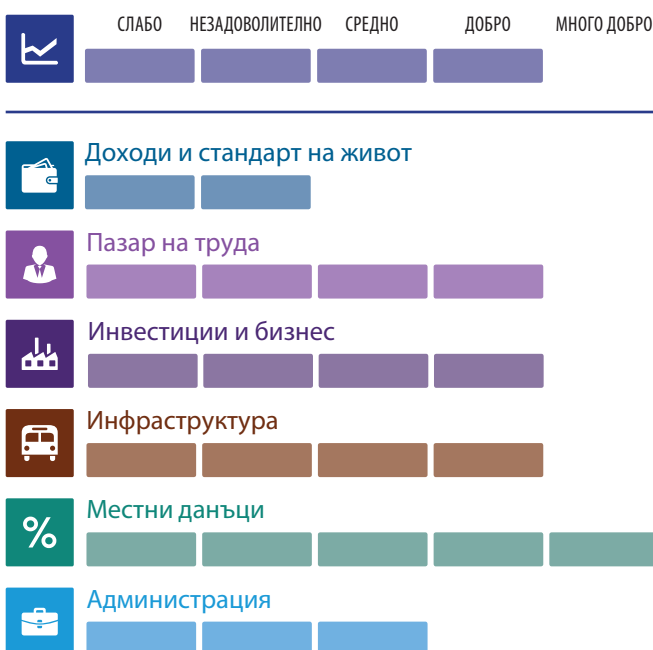
▶ Население (2023)	287 077
▶ Територия (кв.км)	6449
▶ Брой на населените места	274
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,9

Въпреки че ръстът му е малко по-нисък от средния за страната, брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград продължава да се увеличава. Заетостта остава над средната, но безработицата е значително по-неблагоприятна. Относителният обем на инвестициите и на произведената продукция е под средния за страната. Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Областта се отличава и със сравнително ниско ниво на местните данъци. Самооценките за развитието на електронното правителство, както и тези за предлагането на услуги на „едно гише“ са около средното за страната ниво.

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели. Делът на децата в детските градини е висок. Успехът на учениците от областта е около средните стойности за страната през 2024 година. Здравеопазването страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Престъпленията в областта са малко, а разкриваемостта им – сравнително висока, но правораздаването остава бавно. Делът на горската територия е голям. Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната, но туризмът е добре развит.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Въпреки че ръстът му е малко по-нисък от средния за страната, брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград продължава да се увеличава и през 2022 г. достига 16,0 хил. лева. Същевременно ръстът на заплатите и този на пенсиите са почти идентични със средните за страната, но и те остават относително ниски. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта е 13,8 хил. лв. (при 21,2 хил. лв. в страната) и през 2022 г. е най-ниската в страната. Средната пенсия за 2023 г. е 711 лв. (при 784 лв. в страната).

Относителният дял на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява леко, достигайки 21,6%, и изпреварва средния за страната през 2023 година. Коефициентът на Джини, измерващ степента на доходното неравенство в областта, продължава да намалява и през 2023 г. е 27,6% (при 37,2% в страната).

Пазар на труда

Делът на трудоспособното население в област Благоевград продължава да спада, достигайки 59,5% през 2023 г., въпреки че остава сравнително висок (при 58,5% в страната). Заетостта също намалява леко, но и тя се запазва над средната – 76,6% в областта при 76,2% в страната. Коефициентът на безработица обаче остава почти двойно по-висок от средния – 10,0% в областта при 5,3% в страната.

Образователната структура на работната сила продължава да е сравнително неблагоприятна, но се подобрява. През 2023 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование нараства до 21% (при 31% в страната), а на това с основно и по-ниско образование намалява до 16% (при 15% в страната).

Инвестиции и бизнес

Броят на нефинансовите предприятия спрямо население в областта през 2022 г. се запазва висок – 78 компании на хиляда души от населението при 70 на хиляда души в страната. Относителният обем на инвестициите и на произведената продукция остава под средния за страната. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват до 2,4 хил. лв. на човек, а преките чуждестранни инвестиции – до 1,7 хил. евро. Произведената продукция достига 86,0 хил. лв. на нает. Разходите за научноизследователска и развойна дейност леко се повишават, но остават сравнително ниски.

Усвояването на европейски средства продължава да нараства и вече е значително над средната стойност за страната спрямо населението. Към 30 юни 2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативни програми в област Благоевград достига 4,4 хил. лв. на човек от населението и остава третата най-висока в страната (след тази в столицата и област Габрово). В рамките на областта най-висок е размерът на изплатените средства в община Банско.

Инфраструктура

Разположението на областта в периферията на страната и сравнително обширните планински територии обясняват ниската гъстота на пътната и на железопътната мрежа, както и сравнително малкия дял на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа. Въпреки това Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата – 66% при 40% в страната през 2023 година. Единствено област Сливен изпреварва Благоевград по дял на пътната настилка в добро състояние.

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства значително през 2023 г. и за първи път изпреварва средния.

Делът на населението с достъп до обществена канализация намалява, но остава над средния за страната (78% при 75% в страната), но Благоевград е областта с най-ниска свързаност с пречиствателни станции за отпадъчни води (35% при 67% в страната).

Местни данъци

Обратно на общите тенденции, област Благоевград се отличава със сравнително добре развита икономика, а нивото на местните данъци е ниско и през 2024 година. Усредненото ниво на данъчната тежест при всички разглеждани данъци е сравнително малко. Именно Благоевград е областта с най-ниски средни данъци за прехвърляне на собственост. Значително по-лека от средната е и данъчната тежест при данъка на недвижимите нежилищни имоти на юридически лица, както и при този на превозните средства. Най-близо до средното, но отново под него, е усредненото ниво на данъчната ставка за търговия на дребно в общините от област Благоевград.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Благоевград, а най-ниски – в община Сатовча.

Администрация

Делът на собствените приходи от общите приходи на общините в област Благоевград продължава да намалява и през 2023 г. и остава изключително нисък – 17,9% средно за областта (при 26,9% в страната). По същия начин и покритието на общинските разходи с местни приходи се запазва ниско – 50,2% (при 74,1% в страната).

През 2024 г. както самооценките на администрациите за развитието на електронното правителство, така и тези за предлагането на административни услуги на „едно гише“ в общините в Благоевград са около средното за страната ниво.

Оценката за прозрачност в работата на органите на местното самоуправление в общините от областта също се повишава, но остава под средната за страната – 63,4% в областта при 69,3% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели, въпреки че отново са в сила общите тенденции към бързо застаряване на населението.

През 2023 г. коефициентът на естествен прираст намалява до -4,4‰ (при -6,8‰ в страната). Областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен, макар и само 0,6‰.

Темповете на застаряване на населението се запазват на по-ниски от средните за страната нива и през 2023 година. Делът на децата до 4-годишна възраст е 4,5% – колкото и в страната, но този на хората над 65 години остава сравнително нисък – 22,2% при 23,8% в страната.

Гъстотата на населението в урбанизираните територии е относително висока (2022 души на кв. км при 1221 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Делът на децата в детските градини в областта продължава да е сред най-високите в страната (на второ място след този в област Смолян) и през 2023 г. той е 94% (при 88% средно за страната).

Благоевград е и сред областите с най-висок коефициент на записване на населението в V–VII клас – 94% (при 90% в страната) през 2023 година. Делът на второградниците остава значително по-нисък от средния за страната. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката е сравнително слабо.

Успехът на учениците от област Благоевград е близък до средните стойности за страната и през 2024 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е 41,1 т. (при 42,9 т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература е „Добър“ 4,31 (при „Добър“ 4,30 в страната). Делът на слабите оценки е 8,3% (при 8,7% в страната).

Относителният брой на студентите в областта намалява, следвайки свиването му и в страната като цяло, и достига 27,7 на хиляда души от населението (при 29,6 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

През 2023 г. делът на здравноосигурените лица в областта е 94% (при 95% в страната). Здравеопазването в областта продължава да страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Броят на леглата в многопрофилните болници в областта е 4,0 на хиляда души от населението при 6,1 на хиляда души в страната. Въпреки това използваемостта на болничните легла остава сравнително ниска – 52% (при 56% в страната). Достъпът до аптеки е по-висок от средния.

Коефициентът на детска смъртност остава нисък – 4,0‰ (при 4,9‰ в страната), а средната продължителност на жи-

вота се повишава и продължава да е висока – 74,9 години (при 73,5 години в страната).

Ред и сигурност ■■■

Делът на делата, приключили в 3-месечен срок в областта, е сравнително нисък и през 2023 г.: 88% от наказателните дела (при 91% в страната), 67% от административните дела (при 72% в страната) и 64% от гражданските дела (при 64% в страната). Средната действителна натовареност на Окръжния съд е близка до тази в страната – 13,6 дела месечно на съдия (при 14,4 в страната), но Административният съд е най-натовареният в сравнение с останалите области – един съдия разглежда средно по 19,1 дела месечно (при 14,8 в страната).

Въпреки че полиците в областта са сравнително малко, броят на престъпленията продължава да е нисък, а разкриваемостта им – сравнително висока и през 2023 година. Броят на полицейските служители е 3,2 на хиляда души (при 4,2 на хиляда души в страната). Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 8,8 на хиляда души (при 11,3 на хиляда души в страната). Разкритите престъпления са 60% (при 53% в страната).

Околна среда ■■■■■

Образованите битови отпадъци в областта продължават да са сравнително малко – 398 кг на човек годишно (при 488 кг на човек в страната) през 2022 година. Делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, остава нисък и дори намалява до 33% (при 76% в страната).

Към 30 юни 2024 г. относителният обем на инсталираните ВЕИ мощности в област Благоевград е съизмерим със средния за страната. Делът на горската територия е висок (52% при 33% в страната), а на нарушената – нисък (0,1% при 0,4% в страната) през 2023 година.

Култура и туризъм ■■■■■

Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната и това се вижда и в данните за 2023 година. Броят на посещенията в кината се повишава до 479 на хиляда души от населението (при 684 посещения на хиляда души в страната), в театрите – до 143 на хиляда души (при 349 на хиляда души в страната), в музеите – до 651 на хиляда души (при 770 на хиляда души в страната), а в библиотеките – до 659 на хиляда души (при 679 на хиляда души в страната).

Същевременно областта се представя сравнително добре по показателите, свързани с туризма. Броят на леглата в местата за настаняване е 71 на хиляда души от населението (при 56 на хиляда души в страната). Реализираните нощувки нарастват до 6259 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната), а тези през онлайн платформи на споделяната икономика – до 801 на хиляда души (при 500 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Благоевград

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	12 629	16 041	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 226	13 833	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,1	22,9	21,6	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	61,0	59,8	59,5	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	75,0	76,9	76,6	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	9,1	9,4	10,0	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	18,8	18,4	16,2	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,0	20,4	20,7	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	67 797	85 975	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1795	2425	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1693	1739	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	83,7	78,0	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	65,6	63,9	65,6	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	61,3	59,9	50,2	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	61,3	61,2	63,4	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-7,5	-4,4	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	0,3	0,6	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,91	3,84	4,31	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	35,0	33,3	41,1	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	92,9	94,5	94,0	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	74,3	74,0	74,9	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,2	93,0	94,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1775	1742	1743	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	7,3	8,9	8,8	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	82	87	88	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	119	122	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	360	398	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	41	33	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	258	333	479	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	3047	4799	6259	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.